

**ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН МЕМЛЕКЕТТІК
ПЕДАГОГИКАЛЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ**

Докторантура және магистратура бөлімі

**8D01601 «ТАРИХ ПЕДАГОГІН ДАЯРЛАУ» БІЛІМ БЕРУ
БАҒДАРЛАМАСЫ БОЙЫНША ҚАБЫЛДАУ ЕМТИХАННЫҢ
БАҒДАРЛАМАСЫ**

Бағыты: ғылыми - педагогикалық

Шымкент, 2019

НЕГІЗГІ БӨЛІМ

1. «Отан тарихының іргелі мәселелері»

Тақырып 1. Қазақстан және ежелгі дүние.

Ежелгі дүниедегі Қазақстан. Антропогенез. Адам дамуы эволюциясының жалпы сипаттамасы. Отандық тарихтың дәуірлерге бөлінуінің мәселелері. Қазақстан территориясындағы өркениеттердің негізгі ошақтары. Дала өркениетінің дамуындағы жалпы ерекшеліктері.

Еуразия территориясындағы этносаяси және этномәдени үдерістері. Қазақстан территориясындағы тайпа одақтарының этникалық және саяси тарихына байланысты тарихи тұжырымдамалар. Ежелгі және ортағасырлар Қазақстан территориясындағы этномәдени үдерістер. Династиялық хроника, Сыма Цяннің «Тарихи жазбалары» б.з.д. I мыңжылдықтың ортасындағы Қазақстан және Орта Азиядағы этнолингвистикалық жағдай. Ұлы Жібек жолының пайда болуы. А.Н. Бернштам, В. Бартольд, К. Акишев, К. Байпаковтың және басқалардың қала мәдениетінің мәселелерін зерттеудегі қосқан үлестері.

Тақырып 2. Ерте ортағасырлық мемлекеттер (VI-X ғғ.).

Қазақстан территориясындағы ерте ортағасырлық мемлекеттер (VI-X ғғ.). Ортағасырлық Қазақстанның өркениеттік ерекшелігі.

Түрік мемлекетінің даму кезеңдері. Түрік мемлекетінің тарихи негіздері. Қазақ халқының этногенезіндегі түрік тайпаларының рөлі. Еуразия халықтарының өзара этномәдени байланысы.

Ежелгі түрік жазбалары: шығу тегі мәселесі, уақыты, құпия таңбаларды анықтау, мағынасын зерттеу. Ежелгі түрік жазбалары және түрік мәдениетінің ескерткіштері. Ежелгі түрік және түрік жазба ескерткіштерін зерттеу тарихы.

Дүниежүзілік тарих контекстіндегі түрік өркениеті. Күлтегін ескерткішіндегі және де басқа да орхон жазбаларындағы түріктердің этникалық және тарихи сана сезімдерінің дамуы, бірігу және тәуелсіздік идеялары (VIII ғ.). Академик В.В. Бартольдтың ерте ортағасырлық дәуіріндегі ғылыми – білім мұсылмандық өркениет туралы. Түрік-көшпенділерінің исламға дейінгі салт-дәстүрлері мен ислам ұстанымдарының синтез нәтижесіндегі аймақтық ислам формаларының қалыптасуы. Қазақстан тарихы бойынша араб және парсы зерттеулері IX-XII ғғ. Мұсылман ренессансы және оның тарихи ғылымдағы рөлі. Араб-мұсылмандық өркениетінің әсері мен қоғамдық ғылымдарының дамуындағы саяси жағдайы. Түрік дәуірінің ойшылдар еңбектері тарихи дерек ретінде.

Тақырып 3. Дамыған ортағасырлық мемлекеттер (XI - XIII ғ. басы).

Ортағасырлық Қазақстанның этномәдени дамуындағы араб-мұсылман мәдениеті факторын зерттеудегі өркениеттілік ұстанымды қолдану мүмкіндігі. Қарахан мемлекетінің түрік тілдес әлемінің мемлекеттік және өркениеттік дамуындағы орны: ислам ұқсастығының қалыптасуы, «Ұлы Даланың саяси, этникалық және әлеуметтік тарихының жаңа кезеңі».

Шыңғысханның Орталық Азияға жасаған жорығының себеп-салдарына талдау: евроцентризм мен отандық тарихи танымның теориялық және мазмұндық кереғарлықтары. Орта ғасырлар Қазақстан тарихындағы Дешті-Қыпшақтың орны туралы тарихи ғылыми зерттеулер.

Қазақстан тарихындағы моңғол кезеңі бойынша деректерді жіктеу және зерттеу мәселесі. Қазақ хандығының, ортағасырлық мемлекеттерінің және моңғол ұлыстарының этникалық және саяси сабақтастықтары туралы мәселелер.

Тақырып 4. Тарих ғылымындағы қазақ халқының этногенез мәселесі.

Тарих ғылымындағы қазақ халқының этногенез мәселесін зерттеу және кешенді зерттеудің қажеттілігі. Ортағасырлық қазақ көшпенді этностың күрделі ішкіэтникалық (ру-тайпалық) құрылымы, үш жүздің қалыптасуы. Қазақ хандығының қалыптасуы ғылыми мәселе ретінде. Қазақ хандығының қалыптасу уақыты туралы пікірлер (1465/1466 ж., XVғ. 60-ж., 1470/1471 ж.), қазақ хандар династияларының қалыптасуы туралы дискуссиялар.

М. Абусейтова, Т. Султанова, С. Кляшторный және тағы басқаларының еңбектерінде Қазақ хандығының XV – XVII ғғ. даму кезеңдерінің зерттелуі.

Қазақ халқының этникалық аймақтарының қалыптасуы. Қазақ хандығының көрші халықтар мен мемлекеттерімен өзара қатынасы. Қазақ халқы этногенезінің қорытынды кезеңінің мәселелері. Тарихнамасы. Деректер.

Дәстүрлі қазақ қоғамындағы мұсылман дінбасыларының ролі. Көшпенді өркениет, оның дамуындағы өзіндік ерекшелігі. Шаруашылық-мәдени типтері. Тарихнама. Деректер. Қазақстан тарихының жаңа кезеңінің өзекті мәселелері. XVIII-XIX ғасырдағы қазақ – орыс және қазақ-қытай қарым қатынастары. Теориялық - әдістемелік мәселелері. Тарихнамасы. Деректер.

Тақырып 5. Қазақстанды зерттеудегі XVIII ғасырдың орыс тарихи ойларының теориялық-әдістемелік мәселелері.

Қазақстанды зерттеудегі XVIII ғасырдың орыс тарихи ойларының теориялық-әдістемелік мәселелері. Провиденциализмнен рационализмге аусуы.

В.В. Вельяминов-Зерновтың (1830-1904) проблемалар жиынтығы. «Исторические известия о киргиз-кайсаках и сношениях России со Средней Азией со времен Абулайхана». «Исследование о касимовских царях и царевичах» еңбектері. А.И. Левшинның (1799-1874) «Описание киргиз-кайсацких, или киргиз-казачьих» орд и степей» еңбегінің Қазақстан тарихи ғылымындағы алатын орны. Н.Я. Бичурин (1771-1853), оның Қазақстан тарихын зерттеудегі қосқан үлесі. Халық ауыз әдебиеті шығармалары дала тарихнамасының үлгісі ретінде. Қазақ-жоңғар бейнелері халық ауыз тарихнамасында.

Тақырып 6. Ресей империясының отарлау жүйесіндегі Қазақстан.

Ресей империясының отарлау жүйесіндегі Қазақстан. Қазақ мемлекеттігінің жойылуы. Теориялық-әдістемелік мәселелер. Тарихнамасы. Деректер.

Қазақстанның Ресейге қосылу мәселелері бойынша қазіргі көзқарастар: «қосылуы» термині бойынша пікір таластар, қосылуының сипаттамасы және әлеуметтік-саяси, мәдени зардаптары. Қазақстан территориясындағы Ресейдің саясаты және империя ретіндегі ролі.

XVII-XIX ғасырлардағы қазақ қоғамының отарлау жағдайларына бейімделеу кезіндегі әлеуметтік-экономикалық және демографиялық ерекшеліктері мен қорытындылары. Теориялық-әдістемелік мәселелері. Тарихнамасы. Деректер. Қазақстанның жаңа тарихы бойынша шетел жазба ескерткіштерінің деректану мәселелері.

Тақырып 7. Қазақ халқының ұлт-азаттық қозғалысы: кезеңдері, ерекшелігі мен тарихи маңызы.

Қазақ халқының ұлт-азаттық қозғалысының кезеңдері, ерекшелігі мен тарихи маңызы. Тарихнамасы. Деректер. Теориялық-әдістемелік мәселелер. Тарихи әдебиеттерде қазақ халқының ұлт-азаттық қозғалысының зерттеу мәселесі. М.П. Вяткинның Қазақстандағы ұлт-азаттық қозғалысының зерттеу мәселесі. Қазіргі заман Қазақстан тарихының тарихнамасындағы 1916 жылдың көтерілісін бағалау бойынша жаңа көзқарас.

Қазақстандағы ұлт-азаттық қозғалысының ерекшеліктері (XIX ғ. соңғы ширегі -XX ғ. басы). Ресей империясындағы мұсылман реформалық қозғалыстар. 1905-1907 жылдарындағы орыс революциясы және марксисттік, социал-демократиялық, кадеттік топтардың және ағымдардың қалыптасуы. 1905 жылы Каркаралы петициясы. Қазақ элита өкілдерінің жалпы ресейлік мұсылмандық съездеріне қатысуы. Қазақ зиялыларының мұсылман қозғалысына қатысуы, «Иттифак-эль-муслиминнің» (Мұсылман кеңесі) қоғамдық-саяси ресей мұсылман қозғалысының қалыптасуындағы рөлі. I-II Ресей Мемлекеттік думасының қызметіне қазақтардың араласуы. Мемлекеттік Думасындағы мұсылмандық фракциясы. Аграрлық сұрақ және А. Беремжанов пен Б.Каратаев қазақ депутаттарының сөз сөйлеуі.

Тақырып 8. Қазақ зиялы қауымының қалыптасуы және олардың негізгі ұстанымдары.

Қазақ саяси, ақыл парасатты, рухани зиялы қауымы (А. Бөкейханов, М. Дулатов, А. Байтұрсынов, Досмухамедовтар, М. Тынышпаев, Ш. Құдайберды және т.б.). Қазақ халқының ұлттық сана-сезімінің қалыптасуындағы «Қазақ» газеті мен «Айкап» журналының ролі, парламентаризм және ұлттық автономиясы туралы идеялары.

«Алаш» қозғалысы: дерек көздері және тарихнамасы. Қазіргі заман Қазақстан тарихының теориялық және әдістемелік мәселелері. Қазақ ұлттық демократиялық зиялалардың еңбектеріндегі 1917 жылдың қазан төңкерісінің мазмұны мен мәні туралы. Қазақстандағы азамат соғысының тарихнамасы. Қазақстан және Түркістанның автономиясы туралы қазақ ұлттық зиялалардың тарихи көзқарастары.

Тақырып 9. Қазақстандағы кеңестік мемлекеттік құрылыстын зерттеу әдістемесі.

Кеңес билігін және әкімшілік-топтық жүйесінің қалыптасуымен нығайту мәселелері, тарихи тәжірибесі. Қазақстан мен Орталық Азия мемлекеттік-аумақтық делимитациялауы. Қазақстандағы кеңес үкіметінің әлеуметтік-экономикалық саясат: салдары мен зардаптары. Ашаршылық пен мемлекеттік әкімшілік тарапынан саяси жазалауы – қазақ халқының трагедиясы. Тарихнамасы. Дерек көздері. Мәселені зерттеудегі теориялық-әдістемелік көзқарастар.

Қазақстандағы ғылыми-тарихи орталықтар мен мекемелерінің қалыптасуы. Тарих ғылымының ұйымдық қағидаттарын қалыптастыру. Ғылыми қоғамдар. Академия орталығы. Қазақстанды зерттеу қоғамдары. Қазақстан тарихын зерттеудегі алғашқы еңбектер. Республика халығының әлеуметтік, демографиялық және этникалық құрылымының динамикасы (1937 жылдың «репрессиялық» санақ материалдары мен жалған санақ мәлеметтері). XX ғ.

тоталитаризм құбылысы. Тарихнамасы. Дерек көздері. Теориялық-әдістемелік мәселелері.

М. Абдыкалыкова мен А. Панкратова редакциясымен жасалған «Ежелгі заманнан қазіргі заманға дейінгі ҚазКСР тарихын» дайындау және жариялауға байланысты ғылыми пікір-таластар. (Алма-Ата, 1943 ж.). Қазақстан кеңестік ғылым және мәдениет феномені. Қазақстан тарих ғылымының кәсіби кеңес мектебінің қалыптасуы мен дамуы.

Тақырып 10. Фашистік басқыншылыққа қарсы күрестегі қазақстандықтардың ерлігі мен қасіреті.

Екінші дүниежүзілік соғыс қарсаңындағы кеңестік биліктің сыртқы және ішкі саясатының негізгі бағыттары. Фашистердің «Түркістан» легионын құру әрекеті. М.Шоқай және басқалар туралы бұрмаланған аңыз бен шынайы шындық. Соғыс кезінде тыл еңбеккерлерінің еңбектегі ерен ерлігі. Қазақстандықтардың соғыста қираған аудандарды қалпына келтіруге көмегі. Соғыс жылдарындағы ғылым, мәдениет және халыққа білім беру қызметі.

Тақырып 11. Хрущевтың билігі барысындағы Қазақстан (1953-1964 жж.): теориялық мәселелері.

Тың жерлерді игеру. Жаңа фактілер мен жаңа зерттеулер. Кеңес экономикалық және әлеуметтік-саяси жүйесінің өсіп келе жатқан дағдарыс кезінде Қазақстандағы зерттеу теориялық және методологиялық мәселелері (1964-1985 жж.). Әлеуметтік тарихы, ауызша тарих, күнделікті өмірде тарихы, мәдени жад: кеңестік қоғамның тарихын зерттеу тарихи және әдістемелік тұжырымдамалар қалыптастыру.

Тақырып 12. Кеңестік социалистік жүйенің дағдарысы және оның Қазақстандағы көрінісі.

Кеңестік социалистік жүйенің дағдарысы және оның Қазақстандағы көрінісі. Қазақстанның мемлекеттік тәуелсіздігінің қайта қалпына келуі. Қазақстан Республикасындағы мемлекеттік құрылыс. Нарық экономикасына көшудің кезеңдері. Әлеуметтік-экономикалық модернизация. Халықтың күнделікті өмір тарихы. Тарихнама. Деректер. Теориялық-әдіснамалық мәселелер.

Тақырып 13. Тәуелсіз Қазақстан және әлемдік қоғамдастық.

Тәуелсіз Қазақстан және әлемдік қауымдастық. Қазақстан жаңа қауіптер мен жаңа талаптар жағдайында. Қазақстан Президенті Н. Назарбаевтың аймақтық және жаһандық қауіпсіздік мәселелері бойынша бастамалары.

Қазіргі заманғы тарих ғылымының әдістемелік негіздері. Отандық тарихтың өзекті мәселелерін зерттеу қазіргі заманғы тәсілдері. Ұлттық идея мен ұлттық тарих. Н. Назарбаевтың Қазақстан тарихының өзекті мәселелері бойынша еңбектері. «Мәдени мұра» мемлекеттік бағдарламасының мәні. «Халық тарих толқынында» мемлекеттік бағдарламасы. «Мәңгілік ел» ұлттық идеясы.

Тақырып 14. Жаһандық тарихтың контексіндегі Қазақстан тарихы.

Қазіргі кезеңде Қазақстан тарихын қайта тұжырымдамалық қарастыруы. Қазіргі қазақ әдебиетіндегі қазақ даласының ресей отарлау саясатының зерттеу әдістемелік аспектілері. Қазақстан жаңа тарихының жүйелік талдау ғылыми-зерттеу моделін мемлекет басшысының саяси өмірбаяны арқылы қалыптастыруы. Қазіргі заманғы тарихи әдебиетте қазақ ұлттық қозғалысының теориялық және тұжырымдамалық тәсілдер арқылы бағалауы. Генеологиялық шежірелер, «ауызша

дала тарихнамасы» деп аталатын, халық ауыз әдебиет материалдарын тарихи зерттеулерде пайдалануы.

Тақырып 15. Отан тарихы және ұлттық идея.

«Ұлттық тарих» анықтамасын анықтау. Қазіргі заманғы Қазақстан тарихнамасының үстем үрдістері.

Қазіргі тарих ғылымының әдіснамалық негіздері. Отан тарихының өзекті мәселелерін зерттеудің әдістері. Н.Ә.Назарбаев еңбектеріндегі Қазақстан тарихының өзекті мәселелері. «Мәдени мұра» мемлекеттік бағдарламасының маңызы. «Халық тарих толқынында» мемлекеттік бағдарламасы. Ғаламдық тарих контексіндегі Қазақстан тарихы.

Ұсынылатын әдебиеттер тізімі:

1. Акишев К.А. Искусство и мифология саков. – Алма-Ата, 1984.
2. Ақынжанов С.М. Қазақтың тегі туралы. - А.,1957.
3. Абусейтова М.Х. Казахстан и Центральная Азия в XV-XVII вв.: история, политика, дипломатия. – Алматы, 1998.
4. Алимбай Н.А., Муканов М.С., Аргынбаев Х.А. Традиционная культура жизнеобеспечения казахов: Очерки теории и истории. – Алматы, 1998.
5. Алдажуманов К.С., Козыбаев М.К. Тоталитарный социализм: реальность и последствия. – Алматы, 1997.
6. Абылхожин Ж.Б. Очерки социально-экономической истории Казахстана. XX век. – Алматы, 1997.
7. Алтаев А.Ш., Жангуттин Б.О. Краткие очерки истории Казахстана. Алматы, 2008г.
8. Аманжолов К. Түркі халықтарының тарихы. - А.,2000
9. Аманжолова Д.А. Казахский автономизм и Россия. История движения Алаш (1905-1920).М.,1994.
10. Аныракайский треугольник: историко-географический ареал и хроника великого сражения. Алматы, 2008.
11. Асфендиаров С.Д. История Казахстана с древнейших времен. – Алма-Ата, 1993.
12. Аспандияров Б. Образование Букеевской орды и ее ликвидация. Алматы, 2007.
13. Байпаков К.М. История древнего Казахстана. – Алматы, 1996.
14. Бекмаханов Е.Б. Казахстан в 20-40-ые годы XIX века. – Алматы, 1992.
15. Вяткин М.П. Батыр Срым. – М.-Л., 1947; Алматы, 1999.
16. Дулатұлы. М. Шығармалары. Мақалалар мен зерттеулер. Алматы, 1997.
17. Ерофеева И.В. Символы казахской государственности (позднее средневековье и новое время). Алматы, 2001.
18. Есмагамбетов К.Л. Азат рухтың күрескері. Алматы, 2003.
19. Жумагулов К.Т. Вопросы периодизации всемирной истории на современном этапе // Вестник КазГУ, серия историческая.–2005. – №4(19). – С. 18-25.
20. Зиманов С.З. Общественный строй казахов первой половины XIX века. – Алма-Ата, 1958.
21. Жумагулов К.Т. Хозяйственная жизнь древних германцев в свете современных научных дисциплин. Уч. пособие. Алматы, Изд. КазГУ, 1997.
22. Исмагулов О.И. Этническая антропология Казахстана. — Алма-Ата, 1982.

23. Казахстан в начале XX века: методология, историография, источниковедение. В 2-х частях. – Алма-Ата, 1993-1994.
24. История Казахстана. В 5-ти томах. Т.1, 2, 3. 4. 5.– Алматы, 1996, 1998, 2001, 2010
25. Қазақстан тарихы. 5-томдық. 1,2,3,4, 5 т. - Алматы, 1996, 1998, 2002, 2010
26. Қазақстан тарихы бойынша қытай деректемелері. 1 -2 т. -Алматы, 2006
27. Қазақстан тарихы бойынша парсы деректемелері. - 1-2 т. - Алматы, 2006 және т.б.
28. Қазақстан тарихы бойынша араб деректемелері. - Алматы, 2006.
29. Касымбаев Ж.К. Кенесары хан. – Алматы, 1996.
30. Қинаятұлы З. Моңғол үстіртін мекен еткен соңғы түркі тайпалары: IX-XII-ғасыр. - Астана, 2001..
31. Қинаятұлы З. Ақ Орда. - А.,1998. және т.б.
32. Кляшторный С.Г., Султанов Т.И. Казахстан - Летопись трех тысячелетий. – Алматы, 1992.
33. Козыбаев М.К. Казахстан на рубеже веков: размышления и поиски. Кн. 1,2. – Алматы, 2000.
34. Койгельдиев М.К. Алаш қозғаласы. - Алма-Ата.1995.
35. Левшин А.И. Описание киргиз-казачьих, или киргиз-кайсацких, орд и степей / Сост. И.В.Ерофеева – Алматы, 1996.
36. Мендикулова Г.М. Исторические судьбы казахской диаспоры. Происхождение и развитие. – Алматы, 1997.
37. Муканов М.С. Этническая территория казахов в ХУІІІ-начале ХХ веков.- Алма-Ата, 1991.
38. Масанов Н.Э. Кочевая цивилизация казахов. – Алматы-М., 1998.
39. Мәшімбаев С.М. Патшалық Ресейдің Қазақстандағы мемлекеттік басқару мекемелерінің тарихы. - Алматы, 2000.
40. Назарбаев Н.А. В потоке истории. – Алматы, 1998.
41. Назарбаев Н.А. На пороге ХХІ века. - Алматы, 1996.
42. Назарбаев Н.А. Эпицентр мира.- Астана, 2001.
43. Назарбаев Н.А. Сындарлы он жыл.- Алматы, 2003.
44. Назарбаев Н.А. Критическое десятилетие.- Алматы, 2003.
45. Нурпеисов К.Н. Алашхәм Алашорда. - Алматы.1995.
46. Нуртазина Н.Д. Народы Туркестана: Проблемы ислама, интеграции, модернизации и деколонизации (на рубеже ХІХ- ХХ веков). - Алматы, 2008.
47. Озганбай О. Государственная Дума России и Казахстан (1905-1917). - Алматы, 2000.
48. Оразбаева А.И. Дәстүрлі қазақ қоғамына тән билер институты. - Алматы, 2004.
49. Румянцева М.Ф. Теория истории. –М., 2002.
50. Сулейменов Р.Б., Моисеев В.А. Из истории Казахстана ХVІІІ века (О внутренней и внешней политике Аблая). – Алматы, 1988.
51. Султангалиева Г.С. Западный Казахстан в системе этнокультурных контактов (ХVІІІ – начало ХХ вв.). – Уфа, 2002.
52. Султанов Т.И. Чингиз хан и его потомки. Алматы, 2003.
53. Смоленский Н. И. Теория и методология истории. М., 2008. — 272 с.

54. Сыздықова Р., Қойгелдиев М. Қадырғали би Қосымұлы және оның жылнамалар жинағы. -Алматы, 1991.

2. «Әлем тарихының іргелі мәселелері»

Тақырып 1. Тарихты дәуірлеу мәселесі.

Әлем тарихы ғылыми зерттеу пәні ретінде. Әлем тарихын кезеңдерге бөлу мәселесі. Әлем тарихын зерттеудің теориялық-әдістемелік негіздері. Дүниежүзі тарихын зерттеудегі формациялық, өркениеттік әдістері. Алғашқы қоғам тарихын зерттеудегі теориялық мәселелер. Мемлекеттердің пайда болуы жөніндегі ғылыми дискуссиялар. Өркениеттердің даму сатысы. Ежелгі Батыс пен Шығыс өркениеттерінің тарихи-мәдени мұрасы. Антикалық өркениет. Рим құқығының негізгі институттары және олардың қазіргі еуропа құқығының дамуындағы орны мен рөлі. Ортағасылық кезең: қоғам, саясат, мәдениет. Ортағасырлық әлеумет және оның дамуы.

Тақырып 2. Ежелгі Шығыс елдеріндегі мемлекеттік бірлестік түрлері.

Ежелгі Шығыс қоғамының әлеуметтік құрылымы. Қауым. Ежелгі Үндістанның әлеуметтік-саяси даму ерекшеліктері. Ежелгі Қытай тарихының негізгі тенденциялары. Қытайдағы бір орталыққа біріккен мемлекет.

Ежелгі Шығыс мәдениеті. Үндістан мен Қытайдағы діни-философиялық жүйелер. Ежелгі Шығыс елдерін зерттеудегі ғылыми мектептер мен бағыттар.

Тақырып 3. Ежелгі грек қоғамының архаикалық және классикалық кезеңдердегі дамуы. Грек полисі. Қазіргі тарихнамадағы полис тұжырымдамасы. Б.з.д. VI – IV ғғ. Афины демократиясының эволюциясы.

Ежелгі Спартаның әлеуметтік және саяси құрылымы.

Эллинизм. Эллиндік мемлекеттердің экономикалық, әлеуметтік және саяси құрылымдарының ерекшеліктері. Эллиндік мәдениет.

Рим республикасы. Римдік азаматтық қауым. Ежелгі Римдегі тарихи ой. Классикалық құлдықтың дамуы. Республикадан империяға ауысу. Рим империясының дағдарысы мен құлауы. Христиан дінінің пайда болуы.

Тақырып 4. Батыс пен Шығыс этностарындағы рухани және мәдени байланыс мәселелері.

Батыс пен Шығыс: түсінігінің мазмұны, байланыстардың бастауы. Ежелгі және ортағасырлардағы Батыс пен Шығыс. Аймақтық өркениет. Дін мен саясат. Батыс пен Шығыстың ара қатынасындағы Ұлы Жібек жолы. Батыс пен Шығыс арасындағы Византия өркениеті. Элита мен бұқараның діні мен саяси мәдениеті. Өркениеттер және олардың байланысы: қарым-қатынас, диалог (монолог), қарсы тұру. Өркениеттер қақтығысы концепциясы Батыс өркениетінің монологы ретінде. Дін батыс пен шығыс мәдениеті мен өркениетін зерттеудің теориялық-методологиялық негізі ретінде.

Тақырып 5. Еуропа және Азиядағы феодалдық қатынас генезисінің мәселелері.

Еуропа мен Азиядағы феодалдық қатынастар генезисі мәселелері. Орта ғасыр дәуіріндегі этностардың қалыптасуы мен дамуы. Шығыс пен батыс

елдерінің мәдени байланысы мәселелері. Орта ғасырлар дәуіріндегі қоғам және табиғат арақатынасы.

Орта ғасырлар дәуірі бойынша деректер. «Халықтардың Ұлы қоныс аударуы». III-IX ғғ. Еуропадағы этносаяси үдерістер. Ертефеодалдық мемлекеттіліктің дамуы. Тарихнамадағы феодализм генезисі мәселесі.

Ұлы Карл империясы. Феодалдық поместье. Феодалдық институттар жүйесіндегі католик шіркеуі.

Византиядағы феодалдық қоғам генезисі. V-XI ғғ. Византия мәдениеті. IX-XI ғғ. Шығыс Еуропадағы славян мемлекеттері.

Тақырып 6. Орта ғасырлардағы Шығыс мемлекеттері.

Ерте орта ғасырлардағы Үндістан, Қытай, Жапония. Аграрлық қатынастар, әлеуметтік құрылым және саяси даму ерекшеліктері. Мәдениеті.

VI-XI ғғ. арабтар. Халифаттың құрылуы. Ислам діни, философиялық-құқықтық жүйе ретінде. Араб мәдениеті.

XIII-XV ғғ. Үндістан, Қытай, Жапония. Аграрлық қатынастар. Әлеуметтік-экономикалық және саяси даму ерекшеліктері.

Тақырып 7. Дамыған орта ғасырлардағы Европа.

Орта ғасырлық қалалар. Урбанизация үдерісі. Урбанистика мәселелері.

XI-XV ғғ. Еуропаның экономикалық дамуы. Вассалдық-лендік жүйе. Әулеттік монархия ерекшелігі. Католик шіркеуіндегі реформалар (XI-XIII ғғ.). Крест жорықтары. Жүз жылдық соғыс және оның Еуропаның тарихына әсері. XIV ғ. шаруалар қозғалысы. Қайта өрлеу мәдениеті. Ресейдің әлеуметтік-экономикалық даму ерекшеліктері.

Тақырып 8. Кейінгі орта ғасырлардағы Европа.

Ұлы географиялық ашулардың себептері мен алғышарттары. Теңіз ісінің дамуындағы Испания мен Португалияның рөлі. Ұлы географиялық ашулар. Әлем картасы. Өркениет аралық диалогтың басталуы және оның адам өміріне әсері: Жаңа Әлемнің дәстүрлі өркениетінің ауысуы және құлауы, олардың Батыс өркениетінің дамуына қосқан үлесі. Әлем қабылдауының жаңа кеңістігінің пайда болуы.

XV – XVII ғғ. Ұлы географиялық ашылулар және еуропалық отаршылдық жүйенің кеңеюі. Еуропа елдерінің жаңа дәуірдегі әлеуметтік-экономикалық дамуының негізгі тенденциялары.

XVII ғ. ғылыми революция. Мемлекеттік институттардағы ұлттық құрылымдардың қалыптасуы. XVIII ғ. қоғамдық-саяси ой. Ағартушылық мәдениет.

Тақырып 9. Дәстүрлі қоғамнан индустриалды қоғамға өту мәселесі.

Капиталистік қатынастар генезисі. Отарлық басқыншылықтың басталуы. Абсолюттік монархия және Батыс Еуропа елдеріндегі абсолютизм жүйесі. Батыс Еуропадағы реформациялар: тарихи алғышарттары, негізгі бағыттары және нәтижелері. Феодалдық қатынастар дағдарысы.

Модернизациялық тұрғының теоретико-методологиялық мәселелері және оның дамуының негізгі кезеңдері. Дәстүрлі қоғамнан индустриалды қоғамға өтудің уақытша және кеңістіктік өлшенуі.

«Жаңа тарих» ұғымы. Жаңа дәуірдегі Батыс және Шығыс елдерінің тарихи даму ерекшеліктері. Дәстүрлі қоғамнан индустриалды қоғамға өту мәселелері.

Тақырып 10. Дамудың эволюциялық және революциялық моделдері.

Революциялық қозғалыстардың табиғаты. Еуропадағы революциялық қозғалыстар: алғышарттары, кезеңдері, саяси бағдарламасы, нәтижесі. Ұлы француз буржуазиялық революциясы. АҚШ-тағы азамат соғысы.

Конституционализм және жаңа замандағы мемлекеттік құрылыс. XIX – XX ғ. басындағы қоғамдық-саяси ой. Либерализм доктринасы. Консерватизм. Социалистік идеялардың дамуы. Утопизм. Модернизация теориясы. Мемлекеттік дамудың либералдық моделі.

Азаматтық қоғам ұғымы. Ұлтшылдық идеологиясы. XIX-XX ғ. басындағы еуропалық қоғамның рухани дамуы.

Өндірістік төңкеріс. Ғылыми-техникалық прогресс және капитализмнің дамуы. Экономикалық модернизация.

Тақырып 11. Жаңа замандағы Азия және Африка елдері.

Әлемдік отарлық капиталистік жүйенің қалыптасуы. Шығыс елдерінің отарлық тәуелділігі.

Азия және Африка елдеріндегі капиталистік қатынастардың дамуы. Шығыс елдері халықтарының ұлт-азаттық күресі. «Азияның оянуы» және XX ғ. басындағы революциялар: алғышарттары, негізгі кезеңдері, ұлттық ерекшеліктері және нәтижелері. Азия және Африка елдері I-дүние жүзілік соғыс тұсында.

Тақырып 12. Жаңа дәуір кезіндегі халықаралық қатынастар. «Халықаралық қатынастар жүйесі» ұғымы.

Әлемдік саясаттағы отарлық фактор. Әлемдік отарлық жүйе: ортақ және ерекше белгілері. Халықаралық қатынастар жүйесінің дамуындағы геосаяси факторлар. Наполеон Бонапарт және Еуропадағы соғыстар.

XIX ғ. халықаралық қатынастардағы Шығыс мәселесі. Империализм экономикалық және геосаяси ұғым ретінде.

Антанта және «Үштік одақтың» құрылуы. Бірінші дүниежүзілік соғыс: себептері, сипаты, негізгі кезеңдері, нәтижесі. Соғыстың саяси-экономикалық және демографиялық салдары.

Тақырып 13. Қазіргі замандағы тарихи үдерістердің жаһандық сипат алуы.

Қазіргі заман тарихын кезеңдерге бөлу. Қазіргі заман кезеңіндегі Шығыс және Батыс елдерінің тарихи даму ерекшеліктері.

Тоталитарлық жүйе жағдайындағы экономикалық даму. Социалистік экономикалық модель.

Екінші дүниежүзілік соғыс және әлемнің саяси картасының өзгеруі. Екінші дүниежүзілік соғыстың демографиялық және саяси-экономикалық салдары.

XX ғ. 40-70 жж. Еуропа елдерінің экономикалық даму динамикасы. Жапонияның «экономикалық кереметі». Постиндустриалды қоғам теориясы.

Тақырып 14. XX ғ. II-жартысындағы демографиялық даму тенденциялары.

XX ғ. 70-80 жж. экономикалық дағдарыс. Еуропалық қоғамдағы идеялық-саяси факторлар. Әлеуметтік либерализм, әлеуметтік-демократиялық және консерватизм идеологиясы синтезінің алғышарттары. XX-XXI ғ. тоғысындағы әлеуметтік-саяси идеология эволюциясы. Ақпараттық қоғамның қалыптасуы. Ақпараттық қоғамда адамның әлеуметтену мәселелері.

Тақырып 15. XX ғ. Шығыс және Батыс елдеріндегі мемлекеттік-құқықтық құрылыстың негізгі бағыттары.

Халықаралық-құқықтық жүйенің дамуы жағдайындағы ұлттық егемендік ұстанымдары.

XX ғ. еуропалық қоғамның рухани дамуы. Постмодерн мәдениеті. Технократизм.

Азия және Африка елдерінің қазіргі заман тарихы. Отарсыздану үдерісі. Шығыс елдерінің әлеуметтік-экономикалық дамуы. Азия және Африка елдерінің саяси және идеологиялық дамуы. Шығыс елдерінде мемлекеттілік пен қазіргі саяси құрылымдардың қалыптасуы мен дамуы. Отарлық мұра мәселелері. Қазіргі замандағы шет елдердің конституциялық-құқықтық дамуы.

Шығыс елдеріндегі ұлттық-мемлекеттік идеологияның дамуы. XX-XXI ғ. тоғысында Азия және Африка елдерінің әлеуметтік-экономикалық қатынастарының ерекшеліктері.

XX-XXI ғ. тоғысындағы Азия-Тынық мұхиты аймағы елдерінің әлеуметтік-экономикалық және саяси дамуы. Қытайдағы қазіргі модернизациялық үдерістер.

Шығыс және Батыс елдерінде қазіргі саяси құрылымдардың қалыптасуы. Қазіргі замандағы Шығыс және Батыс елдерінің саяси және рухани дамуындағы діннің орны мен рөлі. Дамушы елдердің экономикалық дамуындағы айқындаушы факторлар.

Тақырып 16. Халықаралық қатынастарда биполярлық жүйенің қалыптасуы.

Кеңес Одағының ыдырауы. Әлемнің саяси картасы мен халықаралық қатынастар жүйесінің өзгеруі. Қазіргі замандағы халықаралық қатынастар. Версаль-Вашингтон келісім жүйесі. Қазіргі әлемдегі саяси күштердің арақатынасы.

Еуропалық одақ: қалыптасу тарихы, қызметі және даму мәселелері. Халықаралық ұйымдардың қызметі (БҰҰ, ЕҚЫҰ, ИЫҰ, НАТО т.б.)

Әлемдік экономиканың жаһандануы және қазіргі аймақтық интеграция. Экономикадағы инновациялық моделдің қалыптасуы.

Тарих ғылымы әдіснамасының негізгі мәселелері және тарихи дамудың қазіргі тұжырымдамалары. Адамзаттың ғаламдық мәселелері.

Тақырып 17. XXI ғасырдағы Әлем.

Ақпараттық экономиканың құрылуының негіздері. Дәстүрлі салалардағы дағдарыс. Индустриализм Шығысқа «ұмтылуда». Қоршаған орта мәселесі. Жаһандану және антижаһандану. Қазба байлық үшін қақтығыс. Болашақ технологиясы. Әлем кеңістігіндегі әлеуметтік дифференциация және саяси нар тәуекелдің өсуі. Халықаралық терроризм және жаңа әлемдік иерархия. Үшінші әлем мемлекеттері. Дамудағы жетістіктеп мен қиындықтар. Дәстүрлі құрылым мен жаңа үрдіс қақтығыстары. Әлемдік экономикадағы қайта бөлісу үшін күрес. Жаһандану дәуіріндегі адамзаттың өзекті проблемалары.

Ұсынылатын әдебиеттер тізімі:

1. Аристотель. Политика. // Сочинения в 4-х т. М., 1997, т. 4.
2. Васильев Л.С. История Древнего Востока. – М., 1998 в 2-х томах. Геродот. История. – М., 1981
3. Гиббон Э. История упадка и крушения Римской империи. М., 1994

4. Гумилев Л.Н. Древняя Русь и Великая Степь. М., 1998.
- Гумилев Л.Н. Ритмы Евразии: эпохи и цивилизации. М., 1993
- Дандамаев М.А. Политическая история Ахеменидской державы. М., 1985
5. Гутнова Е.В. Историография истории Средних веков. – М., 1985
- Заборов М.К. Крестовые походы. М., 1959.
6. История Древнего Востока / под ред. В.И. Кузищина. – М., 2007
7. Историография истории Древнего Востока : в 2-х т. / под ред. В.И. Кузищина. – М. : Высшая школа, 2008. – 720 с.
8. Полибий. Всеобщая история. М., 2003 в 2-х т.
9. История Древнего Рима / под ред. В.И. Кузищина. – М., 2010
10. История Древней Греции / под ред. В.И. Кузищина. – М., 2009
11. История средних веков в 2-х т. М., 1997
12. История Европы с древнейших времен до наших дней. В 8-ми т. М., 1997.
13. История Средних веков : в 2-х т. / под ред. С.П. Карпова. – М. : МГУ, 2008.
14. Каролук В.Д. Западные славяне и Киевская Русь. М., 1964.
15. Кузовков Ю.В. Глобализация и спираль истории. – М., 2010.
16. Логинов А.Н. История стран Азии и Африки в Средние века : краткий курс лекций. – Волгоград, 2002
17. Мендрин В.М. История сегуната в Японии. М., 1999.
18. Новая история стран Азии и Африки : в 3-х ч. / под ред. А.М. Родригеса. – М.: Владос, 2004.
19. Новая история стран Европы и Америки : в 3-х ч. / под ред. М. Пономарева и А. Родригеса. – М. : Владос, 2010. Осборн Р. Цивилизация. Новая история западного мира. – М., 2010
20. История национально-освободительной борьбы народов Африки в новое время. М., 1976.
21. Самаркин В.В. Историческая география Западной Европы в средние века. М., 1976.
22. Румянцева М.Ф. Теория истории. –М., 2002.
23. Япония: экономика, политика, история. М., 1989.
24. Сборник документов по новой истории. Сост. Остриков Л.И. М., 1989.

3. «Шетелдік тарихнамадағы жаңа бағыттар»

Тақырып 1. Шетелдік тарихнама ғылымының тарихы.

Тарихи және әлеуметтік ұғымдар. Билік қатынастарының теориялық және методологиялық мәселелерінің тарихнамасы. Шығыс пен Батыстың ежелгі өркениеттер тарихи-мәдени мұрасы. Ежелгі өркениет. Шығыс пен Батыс арасындағы Византия өркениеті. Рим құқығы негізгі институттарының тарихы (олардың шығу тегі, дамуы және қабылдау) және қазіргі заманғы еуропалық құқық дамуындағы рөлі. Орта ғасыр: қоғам, саясат, мәдениет. Ортағасырлық қоғам және оның динамикасы.

Шығыс және Батыс: ұғымдардың мазмұны, әрекеттесудің қайнар көзі. Шығыс және Батыс ежелгі заманда және ортағасырларда. Өңірлік өркениеттер. Дін және саясат. Шығыс пен Батыстың әрекеттесуінің Ұлы Жібек жолы. Зиялы қауым мен көпшіліктің діні және саясаттық мәдениеті. Өркениет және олардың

байланысы: әрекеттесу, диалог (монолог), қарсыластық. Өркениеттердің қақтығысу тұжырымдамасы Батыс өркениеті монологының жалғасы ретінде. Шығыс және батыс мәдениеті мен өркениетінің әрекеттесуіндегі дін ролін зерттеудің теориялық-әдістемелік негізі.

Тақырып 2. Тарихи білімді қалыптастыру және дамыту заңдары.

Тарихи зерттеу объектісін мен мақсатын анықтау. Тарихи оқиғаларды ғылыми тұрғыдан талдаудың алғы шарттарына өтуі. Тарихи фактілердің түсіндірмесі: әлемдік - тарихи (сызықтық), либералды - эволюциялық, жаңғыртулық.

Батыс Еуропа мен Америкадағы тарих ғылымының дамуы мен пайда болуының негізгі кезеңдері мен үдерісі. Шетел тарихнамасындағы әр түрлі бағыттар мен мектептердің қалыптасуы мен эволюциясы және оның саяси ойлармен байланысы. Тарихи ойдағы өркениет пен қоғам дамуының жалпы мәселелері. Тарихнаманың әр түрлі бағыттарындағы нақты тарихи және әлеуметтік мәселелер.

Тақырып 3. Негізгі методологиялық принциптер мен мәселелер.

Тарихи танымның объектілік мәселесі. Тарихи таным объектісінің ерекшеліктері. Тарихи үдерістің құрылымдың деңгейі: өткені, қазіргі кезеңі мен болашағы. Тарихи үдерістегі қайталау және бірегейлік, себепті заңдылық пен шарттар. Тарихтағы жалпылық пен ерекшелік. Тарихи таным мен тарихи дамудағы альтернативтілік мәселесі. Тарихи құбылыстардың типологиясы. Оқиға, құрылым, үдеріс. Олардың қатынасы. Бірегейлілік түсінігі және оның әр түрлі методологиялық бағыттарда сипатталуы. Субъективтілік және оны түрлері. Тарихи үдерістегі субъект рөлі. Адамдардың іс-әрекеті және әрекет жасаудағы себеп.

Тақырып 4. Методология және тарихнама.

Тарихи концепциялардың теоретикалық, методологиялық негіздері, олардың дамуы. Тарих методологиясы дамуының алмасулары. «Ғылыми революция» түсінігі (Т.Кун). Тарихнамадағы «Дағдарыс» феномені жөніндегі пікір таластар және оның тарих ғылымы методологиясының дамуындағы рөлі. Тарихнама типологиясы. Тарихнама дамуының үрлісі: «алғашқы» тарихи оқиғалардан «философиялық» тарихқа дейін (Г. Гегель).

Тақырып 5. Антикалық және ортағасырлық тарихнама

Антикалық таным: табиғат пен өсімдік. Әлем және ондағы адам, қоғам мен жеке тұлға. Прагматикалық тарих. Антикалық тарихнамасының қалыптасуы және дамуы. Антикалық философиялық ойлар мен тарихнамасы. Рим тарихнамасы. Антикалық тарихи ойлардың ерекшеліктері. Антикалық дәстүрдің жаңаруы және дамуы.

Көне прагматизмнен ортағасырлық көріпкелдікке дейін. Орта ғасырларда тарихи ой негізгі беталыстары. Гуманистік тарихнама. Рационализм және оның тарихи ойларға әсері. Ағарту кезеңіндегі тарихи ойлар. Тарихтың ағарту философиясы.

Тақырып 6. Жаңа және қазіргі заманның шетел тарихнамасы.

XVIII ғасырдағы француз буржуазиялық революциясы және тарихи ой. Модернизм.

Тарихи-экономикалық бағыттың дамуы. Тарихи зерттеу әдістемесінің жетілдірілуі. Тарихи ғылымның дағдарысы ұғымы. М. Вебердің «идеалды түрлер» теориясы. О. Шпенглердің тарих философиясы. Тарихи-мәдениеттік зерттеулердің дамуы. Мәдени-тарихтық тұжырымдамалар.

Евразиялықтардың тарихи тұжырымдамасы. Н. Трубецкой, П. Савицкий, В. Вернадский және басқалар. Екінші дүниежүзілік соғыстан кейінгі тарихи ой. А. Дж. Тойнби тарихнамасы. «Анналдар» мектебі және оның тарихи ғылым дамуындағы орны. Ф. Броделдің «Ғаламдық тарихы».

Әлемдік тарихтың кеңестік тарихнамасының дамуы.

Марксизмнің догматизациясы және оның дүниежүзілік тарихты оқытудағы көрінісі. Шығыстану зерттеулері. Л. Н. Гумилевтің тарихи тұжырымдамасы.

XX ғ. аяғы – XXI ғ. басының тандық тарихнамадағы дәстүрлер мен жаңартпалары.

Тақырып 7. Ғылымдар жүйесіндегі тарихтың орны.

Ғылымның сыныпталу мәселесі. Ғылымдар жүйесіндегі тарихтың орны. Тарих ғылымының қызметі. Тарихи таным. Тарихи жад. Марксистік тарихнамадағы тарихтың объектісі мен пәні. Тарих пәнінің интегралды сипаты.

Тарих пәні туралы қазіргі пікір таластар мен оның ғылымдар жүйесіндегі орны. “Анналдар” мектебінің өкілдері тарих пәні жөнінде. Тарихнаманың қазіргі дамуындағы ділдік тарих тарих пәнінің негізі ретінде. Тарих пәнін туралы «ғылыми» тарих.

Тақырып 8. Тарихты зерттеу әдістері.

Тарихи және логикалық әдістер. Тарихи таным жүйесіндегі негіз ретінде тарихи кеңестік пен уақыт. Тарихи шынайылықты анықтаудың синхорнды және диахорнды зерттеу мүмкіндіктері: «көлденең» және «тік». Тарих зерттеуінде логикалық әдістің қызметі. Өткенді танудағы тарихи методтың маңызы. Ғылыми танымның маңызды бөлігі ретінде тарихилық принципі. Нақти тарихи зерттеулер жүргізуде тарихилық және логикалық принциптер. Ғылыми таным үдерісінде нақтылық және абстрактілік. Абстрактілеу түрлері мен әдістері. Тарихи зерттеулердің сыныптау және түрлеу. Тарихи зерттеуде жүйеліліктің маңызы мен жүйелі анализ. Жүйенің функционалды және құрылымдық анализі. Тарихты түрлендірудегі шетел және отандық тарихнама пікір таластары.

Тақырып 9. Тарихи түсінік пен түсіну концепциялары.

Тарихи түсіндіру түрлері. Себепті және мотивациялық түсіндіру моделі. Керіге түсіндіру моделін құрау мүмкіндіктері. Формациялық және өркениеттік жол. К.Маркс, Ф.Энгельс, В.И. Ленин еңбектеріндегі формациялық тұрғы. Формациялық тұрғы қазіргі заманғы Отан және шетел тарихнамасында қарастырылуы. Н.Я. Данилевский, О.Шпенглер, А.Дж. Тойнби еңбектеріндегі өркениеттік концепцияларының қарастырылуы. Өркениеттік даму түрін қазіргі отан және шетел тарихнамасындағы тәжірибелер. Тарихты «түсіну» концепциясы. Түсінудегі постмодернизм тарихы.

Тақырып 10. Тарих ғылымының түрі мен деңгейі.

Тәжірибелік және теориялық білім. Тарих білімінің екі түрін анықтауда құбылыс пен негіз. Деректік және деректік емес білім. Тәжірибелік деңгейдегі тарихи таным. Тәжірибелік білімнің логикалық негізделуі. Тарихи шынайылықты сипаттау арқылы құрастыру. Ғылыми сипаттау және идеографизм. Тарихи сипаттаудың түрлері. Болжау, түсінік, теория тарихи білімді көрсету түрі ретінде.

Идея теориялық білімнің негізгі өзегі ретінде. Ғылыми теория: теоретикалық білімнің аяқталған түрі. Теоретикалық тарихы жөнендегі пікір таластар.

Тақырып 11. Тарихи зерттеулерде түсінік пен категория рөлі.

Түсінік ғылыми білімді көрсету құралы ретінде. Түсініктің мазмұны мен көлемі арасындағы байланыс. Түсініктің сыныпталуы. Категориялары және олардың ғылымдағы рөлі. Категориялардың түрі және деңгейі. Жаңа білімнің пайда болуындағы категориялардың қызметі мен мағынасы. Түсінік мазмұнының өзгеруі, тарихи ғылым дамуындағы категориялық аппарат. Тарих одағындағы ортақ тіл табысу мәселесі. Тарих білімінің пәнаралық сипаты. Тарихилықтың түсініктер мен категорияларды аударудағы рөлі.

Тақырып 12. Тарих біліміндегі шынайылық мәселесі.

Шынайылық категориялары. Тарих біліміндегі шынайылық критерилері жөніндегі пікір таластар. Болжаудың тәжірибелік түрлері. Жалғандықты дәлелдеу арқылы оның шынайылығына көз жеткізу. Тарих үдерісі шынайы білім негізі ретінде. Тарихтағы бағы мен бағалау мәселесі. Тарих біліміне объективті және субъективті баға беру.

Тақырып 13. Тарихи факт және оның қазіргі тарихнамадағы орын алуы.

Тұрмыс пен түсінік қатынасы контексіндегі тарихи фактінің марксистік концепциясы. Тарихи факт мәселесіндегі диалектілік-материалистік тұрғы. Тарихи фактілер категориялары. Тарихи шынайылық фактісі, тарихи дерек фактісі, ғылыми тарих фактісі және олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтары. Тарихи факт классикалық позитивизм ретінде. Тарихи фактінің жаратылыстану ғылымына қарсы қою.

Ұсынылатын әдебиеттер

1. Афанасьев Ю.Н. Феномен советской историографии // Советская историография. М., 1996.
2. Барг М.А. Категории и методы исторической науки. М., 1984.
3. Барг М.А. Эпохи и идеи. Становление историзма. М., 1987.
4. Блок М. Апология истории, или Ремесло историка. М., 1987.
5. Бродель Ф. Материальная цивилизация, экономика и капитализм. Т. 1–3. М, 1986–1991
6. Вайнштейн О.Л. История советской медиевистики. Л., 1968.
7. Губман Б.Л. Смысл истории. — М., 1991.
8. Гуревич А.Я. Исторический синтез и Школа Анналов. М., 1993.
9. Гутнова Е.В. Историография истории средних веков. М., 1985
10. Могильницкий Б.Г. История исторической мысли XX века: курс лекций. Вып. историографическая революция. Томск, 2008.
11. Жакишева С.А. Клиометрика в Казахстане: ретроспекция и перспективы // Отан тарихы - Отечественная история.
12. История Казахстана: белые пятна. — Алма-Ата, 1991
13. Источниковедение новейшей истории. Теория, методология и практика / Под ред. А.К. Соколова. М., 2003.
14. Источниковедение.- М., 1998.
15. Ковальченко И.Д. Методы исторического исследования. Изд. 2. М., 2003.

16. Козыбаев М. К. История и современность. – Алматы, 1991.
17. Казахстан в начале XX века: методология, историография, источниковедение. В 2-х частях. — Алма-Ата, 1993-1994.
18. Қозыбаев М.Қ. Тарих зердесі. 1,2 ТТ. — Алматы, 1998.
19. Кабанов В.В. Источниковедение истории современного общества. М., 1997
20. Могильницкий Б.Г. Введение в методологию истории. М., 1989.
21. Профессионализм историка и идеологическая конъюнктура. Проблемы взаимодействия на современном этапе. М., 1994.
22. Румянцева М.Ф. Методология истории. М., 2002.
23. Сидорцов В.Н. Методологические проблемы истории. Учебное пособие. – Минск, 2006
24. Тойнби А. Дж. Постижение истории. М., 1991.
25. Февр Л. Бои за историю. -М.: «Наука».-1991
26. Шпенглер О. Закат Европы. — М., 1993.
27. Ясперс К. Смысл и назначение истории. — М., 1991.

ЕМТИХАН (жазбаша) СҰРАҚТАРЫНЫҢ ТІЗІМІ

1. Отандық тарихтың дәуірлерге бөлінуінің мәселелері.
2. Қазақстан территориясындағы өркениеттердің негізгі ошақтары.
3. Түрік мемлекетінің даму кезеңдері және тарихи негіздері.
4. Ежелгі түрік жазбалары және түрік мәдениетінің ескерткіштері. Дүниежүзілік тарих контекстіндегі түрік өркениеті.
5. Қарахан мемлекетінің түрік тілдес әлемінің мемлекеттік және өркениеттік дамуындағы орны.
6. Қазақстан тарихындағы моңғол кезеңі бойынша деректерді жіктеу және зерттеу мәселесі.
7. Шыңғысханның Орталық Азияға жасаған жорығының себеп-салдарына талдау: евроцентризм мен отандық тарихи танымның теориялық және мазмұндық кереғарлықтары.
8. Қазақ хандығының, ортағасырлық мемлекеттерінің және моңғол ұлыстарының этникалық және саяси сабақтастықтары туралы мәселелер.
9. Ортағасырлық қазақ көшпенді этностың күрделі ішкіэтникалық (ру-тайпалық) құрылымы, үш жүздің қалыптасуы.
10. Халық ауыз әдебиеті шығармалары дала тарихнамасының үлгісі ретінде. Қазақ - жоңғар бейнелері халық ауыз тарихнамасында.
11. Ресей империясының отарлау жүйесіндегі Қазақстан.
12. Қазақстан территориясындағы Ресейдің саясаты және империя ретіндегі ролі.
13. Қазақ халқының ұлт-азаттық қозғалысының кезеңдері, ерекшелігі мен тарихи маңызы.
14. Қазақ халқының азаттық үшін күресі (XVIII ғ. соңы – XIX ғ. ортасы) проблемалары.
15. Қазақстандағы ұлт-азаттық қозғалысының ерекшеліктері (XIX ғ. соңғы ширегі -XX ғ. басы).

16. I-II Ресей Мемлекеттік думасының қызметіне қазақтардың араласуы.
17. Қазақ халқының ұлттық сана-сезімінің қалыптасуындағы «Қазақ» газеті мен «Айкап» журналының ролі, парламентаризм және ұлттық автономиясы туралы идеялары.
18. «Алаш» қозғалысы: дерек көздері және тарихнамасы.
19. Қазіргі заман Қазақстан тарихының теориялық және әдістемелік мәселелері.
20. Қазақ ұлттық демократиялық зиялалардың еңбектеріндегі 1917 жылдың қазан төңкерісінің мазмұны мен мәні туралы.
21. Қазақстан және Түркістанның автономиясы туралы қазақ ұлттық зиялалардың тарихи көзқарастары.
22. Қазақстандағы кеңес үкіметінің әлеуметтік-экономикалық саясаты: салдары мен зардаптары.
23. Ашаршылық пен мемлекеттік әкімшілік тарапынан саяси жазалауы – қазақ халқының трагедиясы.
24. Фашистік басқыншылыққа қарсы күрестегі қазақстандықтардың ерлігі мен қасіреті.
25. Хрущевтың билігі барысындағы Қазақстан (1953-1964 жж.). Тың жерлерді игеру. Жаңа фактілер мен жаңа зерттеулер.
26. Кеңестік социалистік жүйенің дағдарысы және оның Қазақстандағы көрінісі. Қазақстанның мемлекеттік тәуелсіздігінің қайта қалпына келуі.
27. Тәуелсіз Қазақстан және әлемдік қауымдастық. Қазақстан жаңа қауіптер мен жаңа талаптар жағдайында.
28. Қазақстан Президенті Н. Назарбаевтың аймақтық және жаһандық қауіпсіздік мәселелері бойынша бастамалары.
29. «Мәдени мұра» мемлекеттік бағдарламасының мәні.
30. «Халық тарих толқынында» мемлекеттік бағдарламасы.
31. «Мәңгілік ел» ұлттық идеясы.
32. Қазіргі кезеңде Қазақстан тарихын қайта тұжырымдамалық қарастыруы.
33. «Ұлттық тарих» анықтамасын анықтау. Қазіргі заманғы Қазақстан тарихнамасының үстем үрдістері.
34. Н.Ә.Назарбаев еңбектеріндегі Қазақстан тарихының өзекті мәселелері.
35. Отан тарихының өзекті мәселелерін зерттеудің әдістері.
36. Әлем тарихы ғылыми зерттеу пәні ретінде. Әлем тарихын кезеңдерге бөлу мәселесі.
37. Әлем тарихын зерттеудің теориялық-әдістемелік негіздері. Дүниежүзі тарихын зерттеудегі формациялық, өркениеттік әдістері.
38. Ежелгі Батыс пен Шығыс өркениеттерінің тарихи-мәдени мұрасы.
39. Ежелгі Шығыс қоғамының әлеуметтік құрылымы.
40. Үндістан мен Қытайдағы діни-философиялық жүйелер.
41. Ежелгі Шығыс елдерін зерттеудегі ғылыми мектептер мен бағыттар.
42. Ежелгі грек қоғамының архаикалық және классикалық кезеңдердегі дамуы.
43. Ежелгі Римдегі тарихи ой.
44. Батыс пен Шығыс этностарындағы рухани және мәдени байланыс мәселелері.
45. Өркениеттер қақтығысы концепциясы Батыс өркениетінің монологы ретінде.
46. Дін батыс пен шығыс мәдениеті мен өркениетін зерттеудің теориялық-методологиялық негізі ретінде.
47. Еуропа мен Азиядағы феодалдық қатынастар генезисі мәселелері.

48. Орта ғасыр дәуіріндегі этностардың қалыптасуы мен дамуы.
49. VI-XI ғғ. арабтар. Халифаттың құрылуы. Ислам діни, философиялық-құқықтық жүйе ретінде.
50. Орта ғасырлық қалалар. Урбанизация үдерісі. Урбанистика мәселелері.
51. Орта ғасырлардағы Ресейдің әлеуметтік-экономикалық даму ерекшеліктері.
52. Ұлы географиялық ашулардың себептері мен алғышарттары. Теңіз ісінің дамуындағы Испания мен Португалияның рөлі.
53. XV – XVII ғғ. Ұлы географиялық ашылулар және еуропалық отаршылдық жүйенің кеңеюі.
54. Батыс Еуропадағы реформациялар: тарихи алғышарттары, негізгі бағыттары және нәтижелері.
55. «Жаңа тарих» ұғымы. Жаңа дәуірдегі Батыс және Шығыс елдерінің тарихи даму ерекшеліктері. Дәстүрлі қоғамнан индустриалды қоғамға өту мәселелері.
56. Дамудың эволюциялық және революциялық моделдері.
57. Конституционализм және жаңа замандағы мемлекеттік құрылыс
58. Өндірістік төңкеріс. Ғылыми-техникалық прогресс және капитализмнің дамуы. Экономикалық модернизация.
59. Әлемдік отарлық капиталистік жүйенің қалыптасуы. Шығыс елдерінің отарлық тәуелділігі.
60. Азия және Африка елдеріндегі капиталистік қатынастардың дамуы.
61. Шығыс елдері халықтарының ұлт-азаттық күресі.
62. «Азияның оянуы» және XX ғ. басындағы революциялар: алғышарттары, негізгі кезеңдері, ұлттық ерекшеліктері және нәтижелері.
63. Жаңа дәуір кезіндегі халықаралық қатынастар. «Халықаралық қатынастар жүйесі» ұғымы.
64. Әлемдік саясаттағы отарлық фактор. Әлемдік отарлық жүйе: ортақ және ерекше белгілері.
65. Бірінші дүниежүзілік соғыс: себептері, сипаты, негізгі кезеңдері, нәтижесі. Соғыстың саяси-экономикалық және демографиялық салдары.
66. Қазіргі замандағы тарихи үдерістердің жаһандық сипат алуы.
67. Қазіргі заман тарихын кезеңдерге бөлу. Қазіргі заман кезеңіндегі Шығыс және Батыс елдерінің тарихи даму ерекшеліктері.
68. Тоталитарлық жүйе жағдайындағы экономикалық даму. Социалистік экономикалық модель.
69. Екінші дүниежүзілік соғыс және әлемнің саяси картасының өзгеруі. Екінші дүниежүзілік соғыстың демографиялық және саяси-экономикалық салдары.
70. XX ғ. 40-70 жж. Еуропа елдерінің экономикалық даму динамикасы. Жапонияның «экономикалық кереметі».
71. Азия және Африка елдерінің қазіргі заман тарихы. Отарсыздану үдерісі. Шығыс елдерінің әлеуметтік-экономикалық дамуы. Азия және Африка елдерінің саяси және идеологиялық дамуы.
72. XX-XXI ғ. тоғысында Азия және Африка елдерінің әлеуметтік-экономикалық қатынастарының ерекшеліктері.
73. Қазіргі замандағы Шығыс және Батыс елдерінің саяси және рухани дамуындағы діннің орны мен рөлі.
74. Халықаралық қатынастарда биполярлық жүйенің қалыптасуы.

75. Кеңес Одағының ыдырауы. Әлемнің саяси картасы мен халықаралық қатынастар жүйесінің өзгеруі.
76. Қазіргі замандағы халықаралық қатынастар.
77. Версаль-Вашингтон келісім жүйесі. Қазіргі әлемдегі саяси күштердің арақатынасы.
78. Еуропалық одақ: қалыптасу тарихы, қызметі және даму мәселелері.
79. Әлемдік экономиканың жаһандануы және қазіргі аймақтық интеграция. Экономикадағы инновациялық моделдің қалыптасуы.
80. Тарих ғылымы әдіснамасының негізгі мәселелері және тарихи дамудың қазіргі тұжырымдамалары. Адамзаттың ғаламдық мәселелері.
81. Жаһандану және антижаһандану.
82. Халықаралық терроризм және жаңа әлемдік иерархия. Жаһандану дәуіріндегі адамзаттың өзекті проблемалары.
83. Шетелдік тарихнама ғылымының тарихы.
84. Шығыс пен Батыстың ежелгі өркениеттер тарихи-мәдени мұрасы.
85. Тарихи білімді қалыптастыру және дамыту заңдары.
86. Тарихи зерттеу объектісін мен мақсатын анықтау. Тарихи оқиғаларды ғылыми тұрғыдан талдаудың алғы шарттарына өтуі.
87. Батыс Еуропа мен Америкадағы тарих ғылымының дамуы мен пайда болуының негізгі кезеңдері мен үдерісі.
88. Шетел тарихнамасындағы әр түрлі бағыттар мен мектептердің қалыптасуы мен эволюциясы және оның саяси ойлармен байланысы.
89. Тарихи ойдағы өркениет пен қоғам дамуының жалпы мәселелері. Тарихнаманың әр түрлі бағыттарындағы нақты тарихи және әлеуметтік мәселелер.
90. Негізгі методологиялық принциптер мен мәселелер.
91. Тарихи танымның объектілік мәселесі. Тарихи таным объектісінің ерекшеліктері.
92. Тарихи үдерістің құрылымдың деңгейі: өткені, қазіргі кезеңі мен болашағы.
93. Тарихи концепциялардың теориялық, методологиялық негіздері, олардың дамуы.
94. Тарихнамадағы «Дағдарыс» феномені жөніндегі пікір таластар және оның тарих ғылымы методологиясының дамуындағы рөлі.
95. Антикалық тарихнамасының қалыптасуы және дамуы. Антикалық тарихи ойлардың ерекшеліктері.
96. Орта ғасырларда тарихи ой негізгі беталыстары. Гуманистік тарихнама. Рационализм және оның тарихи ойларға әсері.
97. Ағарту кезеңіндегі тарихи ойлар. Тарихтың ағарту философиясы.
98. XVIII ғасырдағы француз буржуазиялық революциясы және тарихи ой.
99. Позитивизм. АҚШ мен еуропа елдеріндегі тарихнаманың позитивисттік ерекшеліктері.
100. О. Шпенглердің тарих философиясы.
101. Евразиялықтардың тарихи тұжырымдамасы. Н. Трубецкой, П. Савицкий, В. Вернадский және басқалар.
102. Екінші дүниежүзілік соғыстан кейінгі тарихи ой. А. Дж. Тойнби тарихнамасы
103. Әлемдік тарихтың кеңестік тарихнамасының дамуы.

104. Марксизмнің догматизациясы және оның дүниежүзілік тарихты оқытудағы көрінісі.
105. Шығыстану зерттеулері. Л. Н. Гумилевтің тарихи тұжырымдамасы.
106. XX ғ. аяғы – XXI ғ. басының тандық тарихнамадағы дәстүрлер мен жаңартпалары.
107. Ғылымдар жүйесіндегі тарихтың орны. Тарих ғылымының қызметі. Тарих пәнінің интегралды сипаты.
108. Тарихи таным жүйесіндегі негіз ретінде тарихи кеңістік пен уақыт.
109. Тарихи түсінік пен түсіну концепциялары.
110. Тарихнамадағы формациялық және өркениеттік концепциялар.
111. Идея теориялық білімнің негізгі өзегі ретінде. Ғылыми теория: теоретикалық білімнің аяқталған түрі.
112. Тарихи зерттеулерде түсінік пен категория рөлі.
113. Түсініктің мазмұны мен көлемі арасындағы байланыс.
114. Тарих біліміндегі шынайылық мәселесі. Тарих біліміндегі шынайылық критерилері жөніндегі пікір таластар.
115. Болжаудың тәжірибелік түрлері. Жалғандықты дәлелдеу арқылы оның шынайылығына көз жеткізу.
116. Тарих үдерісі шынайы білім негізі ретінде. Тарихтағы баға мен бағалау мәселесі. Тарих біліміне объективті және субъективті баға беру.
117. Тарихи факт және оның қазіргі тарихнамадағы орын алуы.
118. Тұрмыс пен түсінік қатынасы контекстіндегі тарихи фактінің марксистік концепциясы.
119. Тарих біліміндегі шынайылық критерийлері жөніндегі пікір-таластар.
120. Тарихи шынайылық фактісі, тарихи дерек фактісі, ғылыми тарих фактісі және олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтары.